

V TAKTU POLKE

Kdor misli s tujo glavo, ima eno odveč.

(Pavliha)

Pred majskimi prazniki 1988 je slovenski izvršni svet sprejel odlok o najvišjih dopustnih količinah škodljivih snovi v zraku in s tem navidez korektno končal dolge in tudi ostre razprave o onesnaževanju zraka v Sloveniji. Predvsem tisti, ki smo aktivno (so)delovali v pripravah na problemsko konferenco »Ekologija, energija, varčevanje«, smo si oddahnili, saj bi naj to bil dokaz, da je zmagal razum. Odlok je namreč pred onesnaževalce postavil ostre zahteve, ki bi jih bilo ob hotenju in angažiranju domače pameti tudi mogoče uresničiti.

Dejal sem, da so se razprave končale navidez. Imperij je namreč hitro vrnil z dvema udarcema.

Prvega je prispevalo Elektrogospodarstvo Slovenije neposredno. Kmalu po sprejemu odloka je sprva jadikovalo, potem pa je vedno bolj agresivno zagotavljalo, da do leta 1993 ne bo uspelo za 90 % zmanjšati emisije SO₂ iz treh največjih termoeenergetskih objektov. Zahteve odloka naj bi bile preveč ambiciozne, investicijskega denarja naj bi bilo premalo, čas naj bi bil prekratek, dokumentacije baje ne bo mogoče izdelati pravočasno, rezultati delovanja pilotne naprave v TEŠ naj ne bi bili znani pravočasno, spustiti bi se bojda morali na realna tla ipd. Situacija je, milo rečeno nenavadna in kaže na to, da so v vseh silnih razpravah in pri sprejemanju sklepov elektrogospodarstveniki o teh problemih modro molčali, češ, bodimo raje tiho, burja se bo plegla, potem pa bomo delali po starem in tako, kot mi hočemo. Pri tem upravičeno računajo na podporo energetske in kapitalno požrešne slovenske industrije, ki veže roke tudi naši vladi.

Toda zgodilo se je nekaj nenavadnega: isti izvršni svet, ki je bil boter zadnjima največjima slovenskima investicijama (ki posredno ali neposredno uničujeta okolje – TGA in Jesenice), je danes odločen trdno vztrajati pri sprejetih strogih ukrepih. Z njimi je v bistvu le potrdil znano odločitev republiške sanitarne inšpekcije, toda dodal je tudi zelo pomembno zahtevo: da se ob zmanjšanju količine žveplovega dioksida dimni plini očistijo tudi dušikovih oksidov. V napeti situaciji je izvršni svet odločen tudi s palico mahati pred Elektrogospodarstvom, saj mu (upravičeno) očita, da ni opravilo svojega dela. Predvsem ni pripravilo programov za ekološko sanacijo, kar bi bilo seveda osnova za vehementne trditve, s katerimi elektrogospodarstveniki prepričujejo slovensko javnost, da ni nobenih pogojev za uresničitev sprejetih odločitev.

Drugi udarec je prispel z osnutkom sprememb srednje-ročnega in dolgoročnega plana SR Slovenije, ki jih je skupščina Slovenije obravnavala pred kratkim. Kljub temu, da je nujno spreminjanje planov skoraj izključno posledica zahtev problemske konference, nimajo ti z njo nič skupnega. Na zadnji seji sveta za varstvo okolja pri slovenski SZDL sta bila osnutka označena za višek cinizma, sarkazma in ironije. Izražena je bila celo zahteva, da se zaradi tega skliče izredna seja problemske konference. Utemeljeno domnevamo, da za predlaganimi spremembami v pretežni meri prav tako stoji Elektrogospodarstvo Slovenije. Preletimo torej toliko opevano pripravljenost energetikov (tudi velenjskih seveda), da po svojih močeh prispevajo k zmanjšanju uničevanja narave.

Spremembe dolgoročnega plana predvidevajo 2 % rast proizvodnje električne energije (in 2,9 % rast porabe celotne energije) do leta 2000, kar v nobenem primeru ne more biti »približevanje ničelni rasti primarne energije«, kot je zapisano v istem osnutku. To je preprosto sprenevedanje, ki ima določljive materialne posledice. Omejeno rast naj bi namreč zagotovili s 1.950 megavati no-

vih proizvodnih zmogljivosti in tudi z gradnjo nuklearke Prevlaka. Prav pri uvrstitvi Prevlake v osnutek sprememb dolgoročnega načrta so pripravljavci pokazali največ arogance in cinizma, saj vemo, da je skupščina SR Slovenije decembra 1987 sprejela zakon o moratoriju na gradnjo nukleark do leta 2000. Dovolj močno dejanje, da bi pripravljalcem gradiva izprašili hlače.

Kontinuiteto proizvodnje električne energije naj bi zagotavljali tudi s TE-TO Šoštanj V, pri kateri bo po mnemu sestavljalcev sprememb »pred dokončno odločitvijo treba proučiti možnosti, ki jih daje okolje in vse posledice vpliva na okolje«. Citirani stavek pomeni posmeh sklepom, ki jih je sprejela velenjska občinska skupščina (nobenega razmišljanja in odločanja o TEŠ V pred začetkom obratovanja čistilnih naprav!). Posmeh tudi zato, ker preučitev možnosti, ki jih daje okolje, nikogar k ničemu ne obvezuje. Možnosti se proučijo in konec. Pač ena analiza več, katere rezultati bi bili verjetno upoštevani le v primeru ugotovitve, da okolje prenese še to nesramnost. Najpomembnejše za nas pa je dejstvo, da je ob novih 1.950 MW utopično pričakovati, da bi se našel naložbeni denar tudi za odstranjevanje SO₂ in NO_x iz dimnih plinov, kot zahteva IS SRS v odloku.

Pa smo torej tam! Prej omenjeno hrumenje elektrogospodarstvenikov ima čisto realno podlago: neprimerno laže, bolj prijetno in udobno je graditi nove elektrarne kot očistiti stare. Da bi pri taki nameri uspeli, so morali storiti dvoje: 1) javnost in upravne organe skušajo prepričati, da zahtevanih ekoloških investicij v predpisanih rokih ni mogoče izpeljati in 2) planerje so prepričali, da so v spremembe planov zapisali formulacijo, ki je sprta z razumom in seveda tudi s sklepi problemske konference. Takole se glasi: »Rast proizvodnje električne energije bo sledila rasti porabe..«! Tukaj človeku obstane pamet. Tako zmorem danes napisati le še tole: če bi bile predlagane spremembe slovenskih planov sprejete, se lahko Velenjčani

dokončno poslovimo od upanja na naprave, ki naj bi očistile dimne pline TEŠ. Tukaj in zdaj se odloča usoda o tem! Predvidevam, da se tega zelo zavedajo tudi v Termoelektrarnah Šoštanj in v Rudniku lignita Velenje.